

УДК 343.431:343.85]:35.072::061.2

DOI:<https://doi.org/10.22182/sp.12020.3>

Прегледни рад

Данијела Павловић

*Истраживач-приправник, Факултет политичких наука,
Универзитет у Београду*

САРАДЊА ЈАВНОГ И ЦИВИЛНОГ СЕКТОРА У БОРБИ ПРОТИВ ТРГОВИНЕ ЉУДИМА*

Сажетак

Глобални феномен трговине људима је веома тешко зауставити без сарадње различитих актера у држави и на међународном плану. У вези са тим, међународни актери су подржали и оснажили све напоре јавног сектора да оформи стратешко партнерство са различитим представницима међународних и невладиних организација у Републици Србији и у свету у складу са међународним стандардима и правилима. Период од 2006. до 2017. године обухвата деценију неусклађености и непостојања формалног усаглашавања оперативног и стратешког решавања друштвеног проблема трговине људима. Сарадња јавног и цивилног сектора је сведена на минимум. Организације су спроводиле своје активности у складу са општим циљевима и активностима саме организације. Након оштрије критике Стејт департмена у оквиру Извештаја о трговини људима за 2017. годину, формиран је Савет за борбу против трговине људима и усвојена је Стратегија превенције и сузбијања трговине људима, посебно женама и децом и заштите жртава (2017-2022). Циљ овог рада је указивање на значај сарадње јавног и цивилног сектора и корелација те сарадње са резултатима пружања услуга жртвама трговине људима. Рад

* Чланак је написан као део пројекта „Политички идентитет Србије у регионалном и глобалном контексту“, број пројекта: 179076.

се заснива на резултатима добијеним путем анализе закона, извештаја, конвенција и интерних докумената. Закључује се да је укључивање цивилног сектора као равноправног члана у овој области омогућило да се мере јавног сектора допуне адекватним активностима и искуствима из цивилног сектора и на тај начин избегне могућност дуплирања услуга. Поред тога, сарадња и међусобна комуникација између организација могу довести до бржег, бољег и адекватнијег реаговања на потребе и захтеве жртава.

Кључне речи: трговина људима, јавни сектор, цивилни сектор, жртве, услуге, организације.

1. УВОД

Трговина људима је озбиљан друштвени феномен и представља злочин против човечности. Према дефиницији Уједињених нација, трговина људима подразумева врбовање, превоз, смештај, а поред тога трговину људима прате и физичко насиље, тортура, претње, страх и уцене, а све у циљу експлоатације и остваривање материјалне добити за трговца људима.¹ Савремене друштвене промене, економске, политичке и социјалне, као и вредносне промене, утичу суштински и вишеструко на проблем трговине људима и механизме њеног сузбијања. „Када говоримо о криминалној трговини људима, битна одлика јесте њена противправност, што подразумева забрањеност уставним и законским правилима и међунродним актима“ (Павловић 2017, 19).

Борба против трговине људима изложена је разним трансформацијама и транзицијама које су утицале и на промену улоге државе у овој области. До пре неколико година, доминантни обрасци борбе против трговине људима били су спровођени под утицајем државе, али све више држава уступа место приватном тржишту и организацијама цивилног друштва. У том контексту, разматрања о актерима борбе против трговине људима представљају област сукобљавања разних

¹ Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings, Council of Europe Treaty Series - No. 197, 2005.

теоријских праваца, који се налазе између либерално и социјал-демократски оријентисаних теоретичара и практичара.

Основни истраживачки циљ у овом раду је анализирање односа јавног и цивилног сектора, као најважнијих актера у борби против трговине људима и пружању адекватне заштите и помоћи жртвама трговине људима у националном контексту. Цивилни сектор шири своје делатности изван оквира пружања социјалних услуга, али у Републици Србији његове активности су усмерене само ка пружању социјалних услуга (Перишић 2016, 348). Методолошки приступ који ће бити примењен у овом раду је квалитативна метода анализе садржаја различитих докумената, као што су: научна документа; политичко-нормативна документа (закони, прописи); евиденцијска документа.

С обзиром да се према географском критеријуму, трговина људима може одвијати на националном и међународном нивоу, неопходна је и национална и међународна сарадња како би борба против овог глобалног феномена била ефективна. Промењен однос између јавног и цивилног сектора, поготово њихов партнерски и уговорни однос, често представља добар начин борбе против трговине људима и пружања заштите жртвама трговине људима. Неке од карактеристика, које воде ка овом закључку, наведене су у првом делу рада у ком се приказује теоријски део. У другом делу, представљени су јавни и цивилни сектор као актери у борби против трговине људима у Србији. Разматрања о њиховим односима и активностима у досадашњем периоду су изнета у функцији схватања полазишта и контекста за разумевање препрека, као и прилика и снага за њихов партнерски однос. Трећи део рада разматра значај цивилног сектора у процесу евроинтеграција.

2. ТЕОРИЈСКИ ОКВИР КАРАКТЕРИСТИКА И ОДНОСА ЈАВНОГ И ЦИВИЛНОГ СЕКТОРА

У оквиру обезбеђивања и организовања благостања јавне политике, централно место заузима држава, али држава није нужно једини пружалац услуга, већ постоје бројни други начини обезбеђивања благостања и сигурности у друштву. У

оквиру јавне политике постоје четири сектора путем којих се обезбеђује благостање, а то су јавни, приватни, добровољни (цивилни) и неформални. Јавни сектор подразумева услуге које обезбеђује држава; приватни сектор се састоји из комерцијалне активности; добровољни сектор је непрофитабилно оријентисан, а неформалну заштиту пружају породица, пријатељи, комшије (Спикер 2014, 230).

Академска литература је развила идеју *policy мреже*, која се односи на креирање политика које зависе од међусобне сарадње различитих организација (Спикер 2016, 34-35). С обзиром на чињеницу да је „трговина људима вишеслојан, комплексан и динамичан друштвени феномен који захтева свеобухватни (правни и друштвени) приступ проблему, односно примену ефикасних мера на плану превенције, сузбијања, кажњавања учинилаца и заштите жртава, уз обавезну међусобну сарадњу држава“², умрежавање организација показало се као један од најефикаснијих метода у борби против трговине људима. Принцип партнерства заснива се на заједничком интересу заинтересованих страна (организације које се боре против трговине људима) ради постизања истих или сличних циљева (Спикер 2016, 34-35). У оквиру разматрања улоге јавног и цивилног сектора, долази до сукобљавања идеја бројних теоријских оријентација, које се налазе на континууму између либералних и социјално-демократских. Простор између ове две групе теорија користе државе да модификују и прилагоде социјалну политику. Са једне стране, политика социјалне сигурности имплицира јавно обезбеђивање, што подразумева укљученост државе. Са друге стране, термин „социјално“ се не може поистоветити са термином „државно“. „Социјалне“ активности се односе не само на државне, већ и на активности низа других друштвених актера (Перишић 2016, 349). Традиционални начин обезбеђивања благостања у друштву подразумева ослањање на државу, тржиште и породицу. Заступници различитих становишта у дебатама о концептима државе благостања сукобљавају се око улоге државе, тржишта и породице са три главна полазишта – социјалдемократског, конзервативног и либерално.

2 Стратегија борбе против трговине људима у Републици Србији, Службени гласник РС, бр. 111/2006.

Теоретичари социјалдемократског модела залажу се за побољшавање услова живота радничке класе у економском, културном и образовном смислу, али и за повећање социјалне сигурности грађана. Прерасподелу материјалних и других добара обавља држава у складу са потребама и општеприхваћеним вредностима грађана. За највећи број услуга и добара одговорна је држава. Процес производње заснива се на тржишним критеријумима и приватној својини, а расподелу добара обавља држава. Она одлучује о систему социјалне сигурности, а самим тим и о социјалној сигурности жртава трговине људима, и обезбеђује минимални друштвени стандард и заједничке интересе (Гавриловић 2005, 15-17). Представници конзервативног модела су става да социјална политика треба да буде усмерена ка вулнерабилним групама становништва. Већина конзервативно оријентисаних теоретичара наглашава значај традиције, а посебно инсистира на враћању јавне власти и ауторитета државе (Чекеревац 2005, 9-10). Заступници либералног модела полазе од тога да тржиште обезбеђује слободно располагање сваког појединца својом стручношћу, имовином и способностима. Сматрају да је важно да социјална политика не угрожава тржишне принципе и да би велика издвајања ометала могућност увећавања капитала.³

Сарадња између јавног и цивилног сектора може бити различита. Пол Спикер (Paul Spicker) сматра да партнерски односи сектора могу да унапређују могућност учесника у три важна сегмента: трансформацији, синергији и увећању буџета (Спикер 2014, 241-242). Сарадња јавног и цивилног сектора представља један дискутабилан однос, јер „у одсуству чврсте теоријске основе за односе између државног и непрофитног сектора, нити јавни службеници, нити запослени у цивилном сектору нису успели да развију смислен и кохерентан сет стандарда којима би се руководили у својим интеракцијама“ (Salamon 1995).

Остваривање партнерских односа остварује се путем склапања уговора о социјалним услугама између јавног и цивилног сектора. Овај приступ је настао из концепта квази-тржишта и у његовој основи је „успостављање разлике између онога ко креира и онога ко имплементира политику, меру или

3 Исто, стр. 10.

програм, односно пружа услугу“ (Исто). Ричард Комон (Richard Common) и Норман Флин (Norman Flynn) разликују четири основне врсте уговора о услугама: 1) уговори о услугама; 2) уговори о партнерствима; 3) споразуми о услугама; 4) неформални споразуми (Исто). Да ли су и у којој мери ови уговори заступљени међу организацијама у Србији, биће приказано у наредним поглављима.

3. ЈАВНИ И ЦИВИЛНИ СЕКТОР У БОРБИ ПРОТИВ ТРГОВИНЕ ЉУДИМА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

3.1. Прошлост - осврт на почетак 21. века

Борба против трговине људима је незамислива без сарадње различитих актера у држави и ван ње. Поводом тога, међународни актери су подржали и оснажили све напоре јавног сектора у Србији да формира партнерство са различитим међународним, националним и невладиним организацијама у складу са међународним правилима и стандардима (Павловић 2017, 19). Хронолошки посматрано, иницијатива за развој институционалног оквира у Србији настала је под утицајем високих међународних тела, као што су Организација за европску безбедност и сарадњу, Радна група Пакта за стабилност Југоисточне Европе, Уједињених нација и Савета Европе (Радовић и други 2008, 23).

Уколико погледамо кроз историју, прва формално организована борба против трговине људима је омогућена уз помоћ међународних заједница 2001. године, а посебно се издваја Мисија ОЕБС-а. Национални механизам упућивања жртава трговине људима заузимао је централно место у креирању, анализирању и спровођењу програма директне асистенције и превенције трговине људима. Овај механизам је био састављен од стратешког и оперативног нивоа и функционисао је у периоду од 2001. до 2004. године.

Стратешки ниво су чинили: 1) Савет за борбу против трговине људима; 2) Координатор за борбу против трговине људима; 3) Саветодавно тело Републичког тима за борбу против трговине људима; 4) Републички тим за борбу против

трговине људима оформљен у мају 2002. године (Галоња, Јовановић 2011, 9-10). Чланови Тима били су представници међународних организација, јавног сектора и невладиних организација. Након формирање Тима, дошло је до ефикаснијег спровођења активности у циљу борбе против трговине људима и то у следећим областима: међународна сарадња; превенција; заштита и помоћ жртвама; ефикасније гоњење трговаца људима; измене закона и подзаконских аката. Тим је био подељен на четири радне групе:

- Радна група за помоћ и заштиту жртава трговине људима – координатор: Министарство рада и социјалне политике;
- Радна група за борбу против трговине децом – координатор: НВО Беосупорт;
- Радна група за превенцију и едукацију – координатор: НВО АСТРА;
- Радна група за правосуђе и полицију – координатор: Министарство правде (Сењак и други 2006, 61).

Оперативни ниво механизма чинили су: 1) Правосудни органи и полиција; 2) Служба за координацију заштите жртава трговине људима; 3) Специјализоване невладине и међународне организације (Галоња, Јовановић 2011, 10).

Један од веома значајних корака јесте оснивање Службе за координацију заштите жртава трговине људима (у даљем тексту: Служба) у оквиру Министарства рада, запошљавања и социјалне политике која је почела са радом 1. јуна 2005. године. Служба је имала обавезу да сарађује са полицијом, правосудним органима, специјализованим организацијама и релевантним професионалцима. Бројни су аргументи да је један од кључних проблема међусекторске сарадње у овом периоду био непрепознавање Службе као кључног актера координације у систему идентификације и заштите жртава. Служба није имала дефинисан статус, позицију и мандате у оквирима Министарства рада и социјалне политике, што је за последицу имало и дефицит буџетских средстава, пропусте у одређеним случајевима и нејасне мандате у погледу прикупљања података (Исто, 10-11). Због ограничења са којима се борила, доводило се

у питање функционисање Службе, а самим тим и остваривање права и заштите жртава. Истраживања показују да се најмање одступања у поступању јављало код припадника МУП-а, док је сарадња са школама, болницама, домовима здравља и центрима за социјални рад била заснована на личном ентузијазму и познанствима, иако су механизми сарадње били формално утврђени (Исто, 10-11). У том контексту, није изненађујуће што је улога јавног сектора у борби против трговине људима у овом периоду била конфузна и многим актерима нејасна, па су се жртве првобитно упућивале невладиним организацијама како би оствариле право на свеобухватну и дугорочну помоћ.

У току прве деценије 21-ог века постојали су формални споразуми између организација за борбу против трговине људима, али многи нису функционисали у пракси, већ су се релевантни актери ослањали на личне и неформалне контакте како би на што ефикаснији начин развили систем подршке за жртве, поготово за случајеве који захтевају реинтеграцију и репатријацију. Један од формалних споразума о сарадњи је потписан 2009. године и обухватао је сарадњу између министарстава унутрашњих послова, финансија, правде, просвете, здравља и рада и социјалне политике у области борбе против трговине људима. У првом члану овог споразума се наглашава сарадња надлежних органа у развоју Националног механизма упућивања, како би се остварила вишесекторска и координисана политика борбе против трговине људима.

Један од веома важних докумената јесте Конвенција Савета Европе о борби против трговине људима која је потврђена законом⁴ објављивањем у Службеном гласнику 19-ог марта 2009. године. Државе потписнице, међу којима је и Србија, у обавези су да међусобно сарађују и „највећој могућој мери“⁵, како би пружиле обимну сарадњу и минимализовале препреке за брз и лак међународни проток доказа и информација. Према Члану 32, сарадња мора да обухвати спречавање и сузбијање трговине људима, пружање заштите и помоћи жртвама и вршење истраге и спровођење поступака који се односе на

4 Закон о потврђивању Конвенције Савета Европе о борби против трговине људима, Службени гласник РС- Међународни уговор, бр. 19/2009.

5 Конвенција Савета Европе о борби против трговине људима и извештај са објашњењима, Министарство унутрашњих послова Републике Србије.

кривична дела утврђена овом Конвенцијом.⁶ Сарадња треба да буде прописана у складу са релевантним међународним и регионалним инструментима, споразумима уговореним на основу једнообразног или реципрочног законодавства, као и домаћим законима. Ова Конвенција препознају потребу укључивања цивилног сектора и у члану 35 наводи да „свака страна уговорница треба да подстиче државне органе и државне службенике да сарађују са невладиним организацијама, другим надлежним организацијама и припадницима цивилног друштва на установљавању стратешког партнерства ради остваривања циљева ове Конвенције“.⁷

Како су функционисали ови споразуми, најбоље нам може показати извештај Европске комисије за 2010. годину којим се утврђује да постоји скроман напредак у борби против трговине људима, али се констатује и да ратификација Конвенције Савета Европе о борби против трговине људима није праћена адекватним мерама које би обезбедиле успешну имплементацију. У оквиру овог извештаја истиче се да је финансијска подршка државе невладиним организацијама незадовољавајућа и да није довољно урађено на пољу реинтеграције жртава.⁸

3.2. Период редефинисања односа - формализација и конституисање правних докумената о сарадњи

Након оштрије критике од стране Европске комисије и експертске групе за борбу против трговине људима ГРЕТА, од 2010. године започете су бројне организацијске и секторске промене. Цивилном сектору су почеле да се умножавају прилике за активности. Између осталог, нови Закон о социјалној заштити који је усвојен у марту 2011. године додатно је интезивирао реформске правце. Једна од значајних области која је суштински измењена јесу активности пружалаца социјалних услуга из различитих сектора (јавног, цивилног и приватног). Законом се предвиђа да неке социјалне услуге могу “пружати и удружење, предузетник, привредно

6 Закон о потврђивању Конвенције Савета Европе о борби против трговине људима, Службени гласник РС- Међународни уговор, бр. 19/2009.

7 Исто.

8 European Commission, Serbia 2010 Progress Report, Brussels, 2010.

друштво или други облик организовања” (ЗСЗ 2011). Са друге стране, лимитиране су услуге које могу пружати други актери, односно предвиђају се услуге „за којима постоји потреба, а не могу их обезбедити у потребном обиму установе социјалне заштите које је основала Република Србија, аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе” (Исто). Поред тога, додатно ограничење се односи на прописивање услуга које цивилни сектор не може да пружа, као што су услуге процене и планирања, услуге неодложне интервенције, услуге породичног смештаја и услуге установа за васпитање деце. Насупрот томе, цивилни сектор може пружати услуге подршке за самостални живот, дневне услуге у заједници, социјално-едукативне услуге, саветодавно-терапијске услуге, као и услуге прихватилишта (Влаовић Васиљевић 2013, 7). Још једна новина коју уводи Закон о социјалној заштити јесу институти протокола о сарадњи, који се закључују између организација јавног сектора, као и између организација јавног и цивилног или приватног сектора и којима се јасно дефинише „начин плаћања, праћење и трајање пружања услуга социјалне заштите, као и начин извештавања и услови раскида уговора“ (ЗСЗ 2011). Оваква законска решења су потврдила околности које су дуже време у прошлости постојале у пракси пружања социјалних услуга. Како би се цивилни сектор, који је заинтересован за пружање услуга социјалне заштите, изборио за добијање статуса овлашћеног пружаоца услуге, неопходно је да се позива на Закон о социјалној заштити (Влаовић Васиљевић 2013, 8).

„Партнери“⁹ у борби против трговине људима на националном нивоу сарађују у складу са законом и делују са пуном одговорношћу за поступке које предузимају, свесни важности и озбиљности поступања за жртве трговине људима.¹⁰ Прве промене су се догодиле 2012. године када долази до оснивања Центра за заштиту жртава трговине људима (у даљем тексту: Центар) који је једини у Србији задужен за формалну идентификацију жртава трговине људима, као и

9 Партнере чине: јавни и цивилни сектор, међународне организације, медији, удружења, академска заједница, синдикати и приватни сектор.

10 Канцеларија за координацију активности у борби против трговине људима, Стандардне оперативне процедуре за поступање са жртвама трговине људима, <https://media.srbija.gov.rs/medsrp/dokumenti/01.SOP+final+250119.pdf> 15/5/2019 .

за координацију и организацију помоћи и заштите жртвама. Оснивањем Центра започео је процес институционализоване подршке жртвама трговине људима. С обзиром на то да је Центар задужен за целу Србију, истиче се веома важна улога полиције, центра за социјални рад, невладиних организација и других релевантних институција који имају могућност да иницирају идентификацију и да помогну у борби против ове криминалне активности. Процедура налаже да је свако лице или орган које дођу у контакт са могућом жртвом трговине људима у обавези да обавести Центар. По пријему обавештења, запослени у Центру одлазе на локацију где је откривена потенцијална жртва како би обавили разговор са њом. Центар први контакт са жртвом остварује што је пре могуће, а у већини случајева у року од три дана од подношења пријаве. С обзиром на чињеницу да су у Центру запослена само 4 стручна радника¹¹, постоји велики недостатак теренског и проактивног рада на идентификацији жртва трговине људима, па у овом делу процедуре кључну улогу узимају локалне организације, пре свега центар за социјални рад као кључна установа социјалне заштите у локалној заједници. Кроз основну делатност, центар за социјални рад остварује унапређење квалитета живота корисника уз његово пуно учешће, као и учешће других релевантних система у заједници.¹² Ово је посебно значајно у области трговине људима.

Колико је значајна међусекторска сарадња, као и улога цивилног сектора, говоре подаци везани за пружаоце локалних услуга у току 2016. године у којој је услуге социјалне заштите пружало 85 лиценцираних пружаоца услуге. Од тога, 52 организације припадају недржавном сектору, а од њих само три не припадају организацијама цивилног сектора. Укупно постоји 49 организација цивилног сектора (удружења, невладине организације и Црвени крст), што подразумева већину, односно 57,6% пружалаца локалних услуга социјалне заштите (Велат и други 2018, 134-135).

11 Центар за заштиту жртва трговине људима, <http://www.centarzztlj.rs/index.php/o-nama/sluzba/10/5/2019>.

12 Правилник о организацији, нормативама и стандардима рада центра за социјални рад, Службени гласник РС, бр. 59/2008, 37/2010, 39/2011 - др. правилник, 1/2012 - др. правилник и 51/2019.

Поред реформе Закона о социјалној заштити и оснивања Центра за заштиту жртава трговине људима, кључни моменат у борби против трговине људима има и доношење Стратегије превенције и сузбијања трговине људима, посебно женама и децом и заштите жртава 2017-2022. године. Радну групу за спровођење и праћење Стратегије чине представници министарстава и јавног сектора, чији је рад од значаја за спровођење Стратегије, уз равноправно учешће цивилног сектора (Удружење АСТРА и Удружење Атина) и представника Црвеног крста Србије.¹³ У оквиру Стандардних оперативних процедура за поступање са жртвама трговине људима посебно се истиче улога цивилног сектора у свим областима борбе против трговине људима „препознајући вишедеценијску преданост и развијену експертизу организација цивилног друштва у промоцији, унапређењу и заштити људских права, посебно људских права жртава трговине људима, а у контексту грађења партнерства и мултидисциплинарног одговора на феномен трговине људима“¹⁴.

Према извештају ГРЕТА из 2017. године, формирану су локални мултидисциплинарни тимови у различитим градовима у Србији ради откривања и заштите жртава трговине људима на основу меморандума о сарадњи који су чланови међусобно потписали. Тренутно постоји 17 локалних тимова који су састављени од представника центара за социјални рад, полиције, правосуђа, тужилаштва, канцеларије за младе, Црвеног крста Србије и специјализованих невладиних организација.¹⁵

За потребе овог истраживања, издвојени су споразуми о сарадњи који су настали у периоду од 2014. до 2017. године¹⁶:

- У периоду 2014. и 2015. године, Центар је у сарадњи са *ИОМ-ом*, тужилаштвом, Министарством просвете, науке и технолошког развоја и специјализованим невладиним организацијама, дефинисао индикаторе за прелиминарну

13 Канцеларија за координацију активности у борби против трговине људима, Стандардне оперативне процедуре за поступање са жртвама трговине људима, <https://media.srbija.gov.rs/medsrp/dokumenti/01.SOP+final+250119.pdf> 15/5/2019 .

14 Исто.

15 Извештај о спровођењу Конвенције Савета Европе о борби против трговине људима у Србији, <https://rm.coe.int/greta-2017-37-frg-srb-srb/16807809fe> 13/5/2019.

16 Исто.

идентификацију за полицију, систем социјалне заштите и образовни систем.

- У јануару 2016. године, Центар је потписао споразум о сарадњи са невладином организацијом Астра како би формализовали већ постојећу сарадњу у области идентификације и помоћи жртвама трговине људима.
- Центар је потписао споразум о сарадњи са Фондацијом „Тијана Јурић“, која има за циљ сензибилисање јавности и информисања о проблему трговине људима.
- НВО Астра је склопила сарадњу са Министарством унутрашњих послова, Центром и Републичким јавним тужилаштвом.
- Током 2016. године, Центар је у сарадњи са Министарством просвете, науке и технолошког развоја и НВО Унитас фонд спровео пројекат под називом „Превенција ризика од трговине људима деце и младих у Србији“.
- Град Београд, Министарство унутрашњих послова и НВО *Save the Children* у марту 2016. године су потписали споразум о сарадњи и организовали радну групу за превенцију и заштиту деце која раде и живе на улици.
- У јануару 2017. године, потписан је протокол о сарадњи између Центра и Националне службе за запошљавање ради проналажења запослења за жртве трговине људима.

Како би се остварио успешан процес реинтеграције, веома је важна добра сарадња између организација које воде програм, као и других организација које пружају заштиту и помоћ жртвама, рачунајући и организације којима реинтеграција није примарни фактор (полиција, тужилаштво, суд). Уз помоћ добре сарадње може да се избегне проблем непотребног трошења ресурса и преклапања истих видова помоћи у једном случају од стране различитих организација.

4. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Активно цивилно друштво је једна од основних карактеристика демократије и представља предуслов за остваривање демократије у држави. Ова, сада већ опште прихваћена констатација доспела је на ниво јавне политике и јавног сектора, те квалитет сарадња између државе и цивилног сектора представља критеријум за оцењивање квалитета демократије сваке државе у свету. Поред тога, организације цивилног друштва имају значајну улогу у развијању међународне сарадње. Укључивање цивилног друштва је кључно за развојне процесе, демократско управљање, као и квалитет и релевантност званичних развојних програма.

Цивилно друштво на Западном Балкану може бити ефективан допринос глобалним развојним процесима, али да би то учинило, од суштинског је значаја да функционише у окружењу које омогућава његов развој. Такође, треба да подигне свест да може бити драгоцен и поуздан партнер владама и донаторима у спровођењу циљева одрживог развоја. Организације цивилног друштва би стога требало да заговарају њихово смислено и систематско укључивање у све циклусе стварања политика, не само у областима које су од примарне важности, већ и у глобалним развојним процесима.

Унапређење квалитета живота грађана Србије је одговорност оба сектора, а за њихову иницијативу потребна је искрена и развијена сарадња. Ипак, одговорност је већа за државу као јачег партнера. У данашњим околностима, може се закључити да су постављени солидни темељи за сарадњу захваљујући унапређењу институционалног и правног оквира, иако су очекивања цивилног сектора била да ће се сарадња са јавним сектором брже развијати. Усвајањем Стратегије за подстицајно окружење за развој цивилног друштва у Републици Србији за период 2015-2019. године представља суштински корак у добром смеру ка јачању међусобне комуникације и изградњи поверења између јавног и цивилног сектора.

Партнерство између јавног и цивилног сектора у борби против трговине људима у Србији пролазило је кроз различите фазе, које су условљене самим карактеристикама сектора, као

и бројним друштвеним факторима. Без обзира на то колико су заступљени недостаци у оквиру развијања ове сарадње, свакако су мањи од предности тог односа. Србија је својим иницијативама и делима показала спремност и политичку вољу да се бори против трговине људима на међународном и националном нивоу. Укључивање цивилног сектора као равноправног члана у овој борби учинио је да се мере јавног сектора допуне и на ефикаснији начин спроводе уз помоћ ангажованости и искуства цивилног сектора. Ипак, цивилни сектор није довољно укључен у пружање услуга у име државе, са посебним изузетком социјалних услуга.

ЛИТЕРАТУРА

Велат Дубравка et al, *Сарадња органа државне управе, покрајинске управе и независних тела са организацијама цивилног друштва у 2016. години*, Влада Републике Србије, Канцеларија за сарадњу са цивилним друштвом, Београд 2018.

Влаовић Васиљевић Драгица, *Водич за организације цивилног друштва- Стандарди услуга социјалне заштите у заједници и процедура лиценцирања*, Центра за либерано-демократске студије, Београд, 2013.

Галоња Александар, Јовановић Слађана, *Заштита жртава и превенција трговине људима*, Заједнички програм UNHCR, UNODC i ИОМ, Београд, 2011.

Гарвиловић Ана, *Међународна социјална политика*, Филозофски факултет Бања Лука, 2005.

Закон о потврђивању Конвенције Савета Европе о борби против трговине људима, Службени гласник РС- Међународни уговор, бр. 19/2009.

Закон о социјалној заштити, Службени гласник РС, бр. 24/2011.

Извештај о спровођењу Конвенције Савета Европе о борби против трговине људима у Србији, <https://rm.coe.int/greta-2017-37-frg-srb-srb/16807809fe13/5/2019>.

Јелинчић Јадранка и Ђуровић Срђан, *Evropeizacija Srbije Građansko društvo*, Фонд за отворено друштво, Београд, 2011.

Канцеларија за координацију активности у борби против трговине људима, Стандардне оперативне процедуре за поступање са жртвама трговине људима, <https://media.srbija.gov.rs/medsrp/dokumenti/01.SOP+final+250119.pdf> 15/5/2019 .

Конвенција Савета Европе о борби против трговине људима и извештај са објашњењима, Министарство унутрашњих послова Републике Србије.

Правилник о организацији, нормативама и стандардима рада центра за социјални рад, Службени гласник РС, бр. 59/2008, 37/2010, 39/2011 - др. правилник, 1/2012 - др. правилник и 51/2019.

Павловић Данијела, Мастер рад: *Улога јавног сектора у борби против трговине људима у републици србији и републици хрватској (2000-2017)*.

Перишић Наталија, „Нови односи јавног и цивилног сектора – партнерства и уговарање у обезбеђивању социјалне сигурности у србији“, 2016, *Социолошки преглед*, vol. L (2016), по. 3, стр. 347-370.

Радовић Ивана et al, *Трговина људима: приручник за новинаре*, Астра- Акција против трговине људима, Београд, 2008, стр. 23.

Сењак Александра et al, *Праћење феномена трговине људима*, Међународна организација за миграције, Београд, 2006.

Спикер Пол, *Социјална политика, теорија и пракса*, Универзитет у Београду, Факултет политичких наука, 2014.

Спикер Пол, *Анализа политике за праксу: Примена социјалне политике*, Универзитет у Београду, Факултет политичких наука, 2016.

Стратегија борбе против трговине људима у Републици Србији, Службени гласник РС, бр. 111/2006.

Центар за заштиту жртва трговине људима, <http://www.centarzztlj.rs/index.php/o-nama/sluzba> 10/5/2019 .

Чекеревац Ана, *Међународна социјална политика*, Леком, Београд, 2005.

Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings, Council of Europe Treaty Series - No. 197, 2005.

European Commission, Serbia 2010 Progress Report, Brussels, 2010.

Laster Salamon, *Partners in Public Service – Government–Nonprofit Relations in the Modern Welfare State*, The John Hopkins University Press, Baltimore and London, 1995.

Danijela Pavlovic

PUBLIC AND CIVIL SECTOR COOPERATION IN THE FIGHT AGAINST TRAFFICKING IN HUMAN BEINGS

Resume

The global phenomenon of human trafficking is very difficult to stop without the cooperation of various actors in the country and internationally. In this regard, international actors have supported and strengthened all public sector efforts to form a strategic partnership with various representatives of international and non-governmental organizations in Serbia and worldwide in accordance with international standards and rules. The main research objective in this paper was to analyze the relationship between the public and civil sectors, as the most important actors in the fight against human trafficking and to provide adequate protection and assistance to victims of trafficking in the national context. The civil sector is expanding its activities beyond the provision of social services, but in Serbia its activities are focused solely on the provision of social services. Within the framework of securing and organizing the well-being of public policy, the central place is occupied by the state, but the state is not necessarily the only provider, but there are numerous other ways of ensuring well-being and security in society. Improving the quality of life of Serbian citizens is the responsibility of both sectors, and their initiative requires sincere and developed cooperation. Nevertheless, the responsibility is greater for the state as a stronger partner. In the current circumstances, it can be concluded that solid foundations for cooperation have been laid, thanks to the improvement of the institutional and legal framework, although civil sector expectations were that cooperation with the public sector would develop more rapidly. The involvement of the civil sector as an equal member in this fight has made the public sector measures complementary and more effective through the involvement and experience of the civil sector.

Keywords: human trafficking, public sector, civil sector, partnership.

* Овај рад је примљен 22. августа 2019. године, а прихваћен на састанку Редакције 5. фебруара 2020. године.